

Press konferencija povodom aktuelne situacije vezane za kvalitet vazduha u Pljevljima

09.12.2015. godine

U skladu sa UREDBOM O ORGANIZACIJI I NAČINU RADA DRŽAVNE UPRAVE Agencija za zaštitu životne sredine vrši poslove koji se odnose na: organizovanje, planiranje i učestvovanje u monitoringu životne sredine uključujući i predlaganje nacionalne liste indikatora zaštite životne sredine, analizu stanja životne sredine, pojava i događaja koji mogu ugroziti životnu sredinu i predlaganje i preduzimanje mjera za njihovo sprječavanje i otklanjanje; izvještavanje i koordinaciju izvještavanja o stanju životne sredine, kao i o pojavama i događajima od značaja za kvalitet životne sredine u skladu sa propisima. Sve ove obaveze Agencija uspješno ispunjava u okviru svojih redovnih aktivnosti.

Iako se svim segmentima životne sredine posvećuje velika pažnja, ipak najveći iskorak kada je u pitanju informisanje i dostupnost podataka javnosti je učinjen u dijelu za kvalitet vazduha.

Od 20. februara 2014. godine, Agencija za zaštitu životne sredine je uspostavila sistem za izvještavanje o kvalitetu vazduha u realnom vremenu. Podaci sa automatskih stacionarnih stanica dostupni su javnosti i drugim zainteresovanim stranama na sajtu Agencije (www.epa.org.me). Svi raspoloživi podaci su dostupni javnosti, kako nevalidirani podaci izmjereni u realnom vremenu tako i validirani podaci u okviru mjesečnih izvještaja o kvalitetu vazduha, Informacije o stanju životne sredine, Izvještaja o stanju životne sredine na bazi indikatora, kao i putem posebnih obraćanja javnosti i u direktoj komunikaciji sa građanima. Podaci o uticaju svakog zagađujućeg parametra na zdravlje ljudi i na vegetaciju dostupni su javnosti na sajtu Agencije u okviru Izvještaja o stanju životne sredine na bazi indikatora.

Od uspostavljanja izvještavanja u realnom vremenu Agencija je imala veliki broj obraćanja javnosti putem pisanih i elektronskih medija o načinu tumačenja rezultata, međutim oni koji su dali sebi za pravo da javno prezentuju podatke koji se nalaze na sajtu ne konsultujući Agenciju ili nisu razumjeli ili iz nekog drugog razloga javnosti plasiraju neistine i dezinformacije. Kao jedan od grubih primjera ovakvog kršenja prava građana na istinitu informaciju su i tekstovi koji su krajem avgusta objavile dnevne novine Vijesti i pojedini portali, a tiču se broja prekoračenja srednje dozvoljene koncentracije PM10 čestica u vazduhu u Pljevljima tokom jula i avgusta 2015. godine.

Naime,

U Dnevnim novinama Vijesti od 24.08. 2015. godine objavljen je tekst: "Misteriozno" trovanje Pljevalja i tokom ljeta, kao i na portalu PV portal.me pod nazivom „Pljevaljske ljetnje PM10 igrarije“ - autora Kemala Pajevića, u kojima se autor poziva na izjave lokalnih medija, **CITIRAM:** „Naime, po izvještajima lokalnih medija, mjerna stanica u Skerlićevoj ulici je tokom jula i 15 dana avgusta od mogućih 45 dana zabilježila da je čak 27 dana koncentracija štetnih PM10 čestica u vazduhu bila iznad srednjih dozvoljenih vrijednosti, a da se prekoračenja dešavaju, da paradoks bude veći, u vrijeme kad gradske kotlarnice i individualna ložišta uopšte nisu u funkciji.“

Ovaj tekst izazvao je zablude i brojne reakcije laičke javnosti, jer podaci o broju prekoračenja srednje dnevne koncentracije PM10 čestica u Pljevljima tokom jula i avgusta 2015. godine koje je autor teksta iznio nisu tačni.

Podaci iz mjesečnog izvještaja o kvalitetu vazduha za jul 2015. godine koji je objavljen na sajtu Agencije, pokazuju da je na mjernom mjestu Skerličeva bilo ukupno 3 prekoračenja granične vrijednosti srednje dnevne koncentracije PM10 čestica u vazduhu i da je srednja dnevna koncentracija tokom jula iznosila 38,57 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (granična vrijednost je 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Izvještaj na mjesečnom nivou za avgust, takođe objavljen na sajtu Agencije sadrži validirane podatke o takođe 3 prekoračenja granične vrijednosti za srednju dnevnu koncentraciju PM10 čestica u Pljevljima, dok je srednja dnevna koncentracija tokom avgusta iznosila 35,92 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Kako i na koji način su dospjele netačne informacije u lokalne medije i ko je ne konsultujući Agenciju i kako „tumačio“ rezultate mjerenja, nije nam poznato. Možemo samo da pretpostavimo da je neko satne koncentracije upoređivao sa srednjom 24-oro časovnom graničnom vrijednošću i tako izazvao ovaj „statistički nonsense“, ali i tako posmatrano netačan je broj od 27 takozvanih prekoračenja.

Agencija za zaštitu životne sredine je reagovala istog dana kada je pomenuti tekst objavljen u Dnevničkim novinama Vijesti saopštenjem za javnost na sajtu Agencije, ali ovaj demant nije preuzeo ni jedan medij.

O tome koliko su pojedine NVO (Green Home, Ozon, Breznica) neozbiljne u svojim saopštenjima govori činjenica da su kao zvanične podatke prihvatile ovaj tekst blogera iz Pljevalja, a ne zvanične informacije koje se nalaze na sajtu Agencije. Nisu imali vremena da provjere vjerodostojnost podataka sa kojima obmanjuju javnost, jer su zauzeti apliciranjem za razne projekte u kojima koriste podatke državnog monitoringa, a za rezultat imaju površne studije i raznorazne aktivnosti od kojih imaju korist samo predstavnici NVO i njihovi konsultanti koji su uključeni u projekte kroz lične honorare. Rezultati rada Agencije su javni i svima dostupni. Pozivam predstavnike NVO Green Home, Ozon i Breznica da građanima Crne Gore podnesu izvještaj o hiljadama i desetinama hiljada eura koje su kao grantove dobili od domaćih i stranih donatora na temu kvaliteta vazduha, u Pljevljima u prvom redu, kao i ostalih segmenata životne sredine, i da predstave građanima koja je njihova korist od ovoliko utrošenih sredstava i kakvi su konkretno njihovi rezultati na planu rešavanja problema iz oblasti zaštite životne sredine.

Pozivam medije da ozbiljno pristupe objavljivanju podataka o stanju životne sredine konsultujući i tražeći podatke od Agencije, jer se jedino na taj način mogu izbjeći situacije poput ove tokom ljeta u Pljevljima.

Još jedan primjer širenja neistine i mogu reći u ovom slučaju i panike među građanima Pljevalja je i poslednji primjer od 01. decembra, kada je ne čekajući zvanično saopštenje Agencije objavljena informacija o enormnom zagađenju PM česticama. Automatski analizator za PM čestice je u Pljevljim instaliran radi pravovremenog informisanja građana o koncentracijama ovog polutanta u

realnom vremenu uz napomenu da se radi o nevalidiranim podacima koji se upoređuju sa rezultatima mjerenja koja se paralelno sprovode na istoj mjernoj stanici referentnom gravimetrijskom metodom. Kao što znate, svi automatski instrumenti zbog svoje osjetljivosti mogu imati smetnji u radu usled raznih faktora: prekid ili nestabilno napajanje električnom energijom, varijacija napona, fizička oštećenja spoljašnjih djelova instrumenta i brojna druga.

U ovoj situaciji Agencija je postupila stručno, profesionalno i u skladu sa propisima.

Pošto instrument u prvim satima prikazivanja vrijednosti koncentracije preko $1000\mu\text{g}/\text{m}^3$ nije pokazivao status greške, pristupilo se provjeri svih faktora koji bi mogli uticati na ovako visoku vrijednost koncentracije PM10 čestica. Na sajtu Agencije postavljeno je saopštenje za javnost o aktuelnoj situaciji i savjet građanima, naročito osjetljivim grupama da što manje borave na otvorenom, što ostaje na snazi u situacijama kada je moguća dugotrajna izloženost prekoračenjima dozvoljene granične vrijednosti, kakav je slučaj u Pljevljima. Nakon dobijanja informacije iz CETI-ja da postoji opravdana sumnja u rezultate koje instrument pokazuje i pojavom „statusa greške“ na displeju aparata, takođe smo obavijestili javnost u najkraćem roku i preduzeli sve mjere zajedno sa institucijom koja je zadužena za tehničku podršku rada Državne mreže u otklanjanju ovih problema. Kao što ste upoznati, referentna metoda je potvrdila da je automatski analizator imao smetnje u radu, a o rezultatima mjerenja građani su takođe na vrijeme obaviješteni.

Članom 11 Uredbe o utvrđivanju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta vazduha ("Službeni list CG", br. 45/08, 25/12), definisani su pragovi upozoravanja za sumpor dioksid i azot dioksid sa aspekta zaštite zdravlja ljudi, kao i prag upozoravanja i prag obavješćavanja za ozon, sa aspekta zaštite stanovništva, odnosno osjetljivih grupa pri kratkotrajnom izlaganju povećanim koncentracijama ozona, kao i posebne mjere upozoravanja stanovništva u slučaju prekoračenja pragova upozoravanja i praga obavješćavanja.

Imajući u vidu da su koncentracije pomenutih polutanata bile ispod propisanih vrijednosti, a da ni domaćom ni EU legislativom nisu propisane vrijednosti za pragove upozoravanja i obavješćavanja javnosti kada se radi o koncentracijama PM čestica i mjere koje bi se u konkretnim slučajevima preduzele, Agencija postupila u potpunosti u skladu sa važećim propisima.

U cilju unapređenja rada Državne mreže Agencija će tokom narednog perioda zajedno sa Ministarstvom održvog razvoja i turizma i zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju sprovoditi projekat finansiran iz IPA fonda u vrijednosti od 1,1 milion eura. Cilj je preispitivanje postojeće mreže i lokacije mjernih stanica, redefinisane zone kvaliteta vazduha, uspostavljanje još dva mjerna mjesta, jedno u urbanoj zoni Podgorice, drugo u sjevernoj zoni, nabavka novih analizatora, povećanje broja mjerenih parametara, uspostavljanje praćenja prekograničnog transporta zagađenja putem EMEP programa, opremanje laboratorije Zavoda i dr, a sve u cilju dobijanja što boljih informacija o kvalitetu vazduha, identifikovanja problema i izrade predloga za njihovo rešavanje.

Situacija u Pljevljima tokom sezone grijanja, kao i većem dijelu naše zemlje sa aspekta kvaliteta vazduha nije zadovoljavajuća. Prekoračenja dozvoljene srednje dnevne koncentracije PM10 čestica

evidentiraju se gotovo na svim mjernim mjestima. Posebno na ovakvo stanje utiču meteorološki faktori, koji su naročito poslednjih dana veoma izraženi.

Od strane NVO „Centar za demokratsku tranziciju”(CDT) je sprovedeno istraživanje, da bi se utvrdilo koliko ministarstva i državni organi poštuju neke od obaveza iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama, te koristeći pokazatelje i to u oblastima: proaktivno objavljivanje informacija, postojanje ažuriranog vodiča za slobodan pristup informacijama i sistematičnost informacija.

Najbolji rezultat među samostalnim organima uprave su ostvarili Zavod za školstvo, Uprava za kadrove i Agencija za zaštitu životne sredine.

Ukoliko neko traži moju ličnu odgovornost i odgovornost institucije kojom rukovodim mora imati u vidu sve činjenice koje sam naveo, u skladu sa istinom i zakonom. Prazna priča pojedinih NVO i medija plasirana sa maglom u pozadini i pozivom na dezinformacije konačno bi trebala da ima epilog. Zahtijevam da se pozovu na odgovornost svi koji su šireći dezinformacije o kvalitetu vazduha u Pljevljima uznemirili javnost i očekujem njihovo javno izvinjenje Agenciji zbog neopravdanih napada i uvreda.